

tivity». They determine the algorithms of the activities of subjects of economic relations depending on their direct content.

Key words: legal regulation, entrepreneurship, legal norms, law, subordinate acts, structural-functional model.

Надійшла до редакції 27.11.2017

УДК 167: [338.27:332.1]

Іванова Н. С.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: ivanova@donnuet.edu.ua

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДОЛОГІЇ ПРОГНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

UDC 167: [338.27:332.1]

Ivanova N. S.,
PhD in Economics
sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: ivanova@donnuet.edu.ua

MAIN ELEMENTS OF REGIONAL ECONOMIC SECURITY FORECASTING METHODOLOGY

Мета. Метою дослідження є систематизація та обґрунтування складових елементів методології прогнозування регіональної економічної безпеки.

Методи. Теоретичною базою дослідження виступають досягнення зарубіжних та вітчизняних науковців. Для досягнення поставленої мети було використано такі методи дослідження: системний підхід, структурно-логічний аналіз, метод аналізу та синтезу, прийоми логічного узагальнення.

Результати. Визначено основні принципи, функції, методи та етапи побудови прогнозної моделі регіональної економічної безпеки. Отримані результати наведені у вигляді структурно-логічної схеми складових елементів методології прогнозування економічної безпеки регіонів.

Ключові слова: регіональна економічна безпека, методологія, прогнозування, методи, принципи, завдання, етапи прогнозування

Постановка проблеми. В умовах дестабілізації економіки країни все більше набуває актуальності питання національної економічної безпеки та регіональних диспропорцій її забезпечення. Саме економічний розвиток регіонів є основою забезпечення економічної безпеки держави, особливо в умовах децентралізації. Своєчасне передбачення (прогнозування) рівня регіональної економічної безпеки дозволить запобігти або зменшити наслідки негативних зовнішніх та внутрішніх факторів. Прогнозування має стати одним із вирішальних наукових факторів формування стратегії і тактики ефективного управління економічною безпекою регіонів. Саме тому набуває необхідності розробка методології прогнозування регіональної економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо значення, сутності, принципів, функцій та методів прогнозування розглянуто у роботах закордонних і вітчиз-

© Н. С. Іванова, 2017

няних науковців, серед яких: В. М. Гесць (V. M. Heiets, T. S. Klebanova & O. I. Cherniak, 2005) [1], Г. В. Присенко, Є. І. Равікович (H. V. Prysenco & Ye. I. Ravikovych, 2005) [2], В. І. Мельникова (V. I. Melnykova, 2012) [3], Т. В. Іванова (T. V. Ivanova, 2015) [4], В. П. Боровиков, Г. І. Івченко (V. P. Borovikov & G. I. Ivchenko, 2006) [5] та ін.

Проблемами аналізу, оцінки та прогнозування регіональної економічної безпеки займалися такі науковці як В. М. Гесць (V. M. Heiets 2006) [6], Б. А. Карпінський (B. A. Karpinskiy, 2008) [7], О. М. Головченко (O. M. Holovchenko, 2008) [8], С. П. Стеценко (S. P. Stetsenko, 2013) [9], В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова (V. S. Ponomarenko, T. S. Klebanova & N. L. Chernova, 2004) [10] А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі (A. I. Sukhorukov & Y. M. Kharazishvili, 2012) [11] та інші. Незважаючи на високий інтерес з боку науковців до проблеми забезпечення регіональної економічної безпеки, відсутня чітка методологія прогнозування регіональної економічної безпеки.

Метою статті є систематизація та обґрунтування складових елементів методології прогнозування регіональної економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією із умов сталого розвитку національної економіки в умовах децентралізації державного управління є забезпечення економічної безпеки регіонів. Проте мінливість, динамічність та багатовимірність економічного середовища потребують розроблення відповідної методології прогнозування регіональної економічної безпеки, що сприятиме прийняттю обґрунтованих рішень державного регіонального управління.

Огляд наукової літератури свідчить про складність питання методології, оскільки саме це поняття тлумачиться по-різному. На основі ознак та функцій методології в науці дослідники з питань методів, принципів та функцій наукових досліджень [12] визначають методологію як концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища.

Методологія в загальному — це сукупність методів та прийомів дослідження, які застосовуються в будь-якій науці з урахуванням специфіки об'єкта її пізнання. Вона є органічною частиною економічної науки управління суспільним виробництвом [13].

Методологія прогнозування регіональної економічної безпеки — це сукупність методів, прийомів і принципів, які дають можливість сформулювати шляхи й методи забезпечення економічної безпеки регіонів.

Метою прогнозування регіональної економічної безпеки є отримання науково обґрунтованих альтернатив забезпечення економічної безпеки регіонів на основі інформації щодо тенденцій зміни інтегрального показника регіональної економічної безпеки в часі і просторі. Методологія прогнозування регіональної економічної безпеки опирається на описову та нормативну методологію. А тому можна визначити два аспекти прогнозування регіональної економічної безпеки: теоретико-пізнавальний (описова форма) та управлінський (прескриптивна форма).

Структурно-логічна схема складових методології прогнозування регіональної економічної безпеки наведена на рис. 1

Методи прогнозування являють собою сукупність заходів і способів мислення, що уможливорює на основі аналізу ретроспективних даних, екзогенних та ендогенних зв'язків об'єкта прогнозування, а також вимірювань їх у межах явища або процесу, що розглядається, ймовірний висновок стосовно майбутнього розвитку об'єкта [2]. Для прогнозування регіональної економічної безпеки можливо застосовувати три групи методів прогнозування (інтуїтивні, аналітичні та статистичні), вибір яких залежить від поставленої задачі прогнозування та етапу прогнозування економічної безпеки регіону. Серед всієї сукупності методів доцільно відзначити такі методи: метод експертних

ПРОГНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

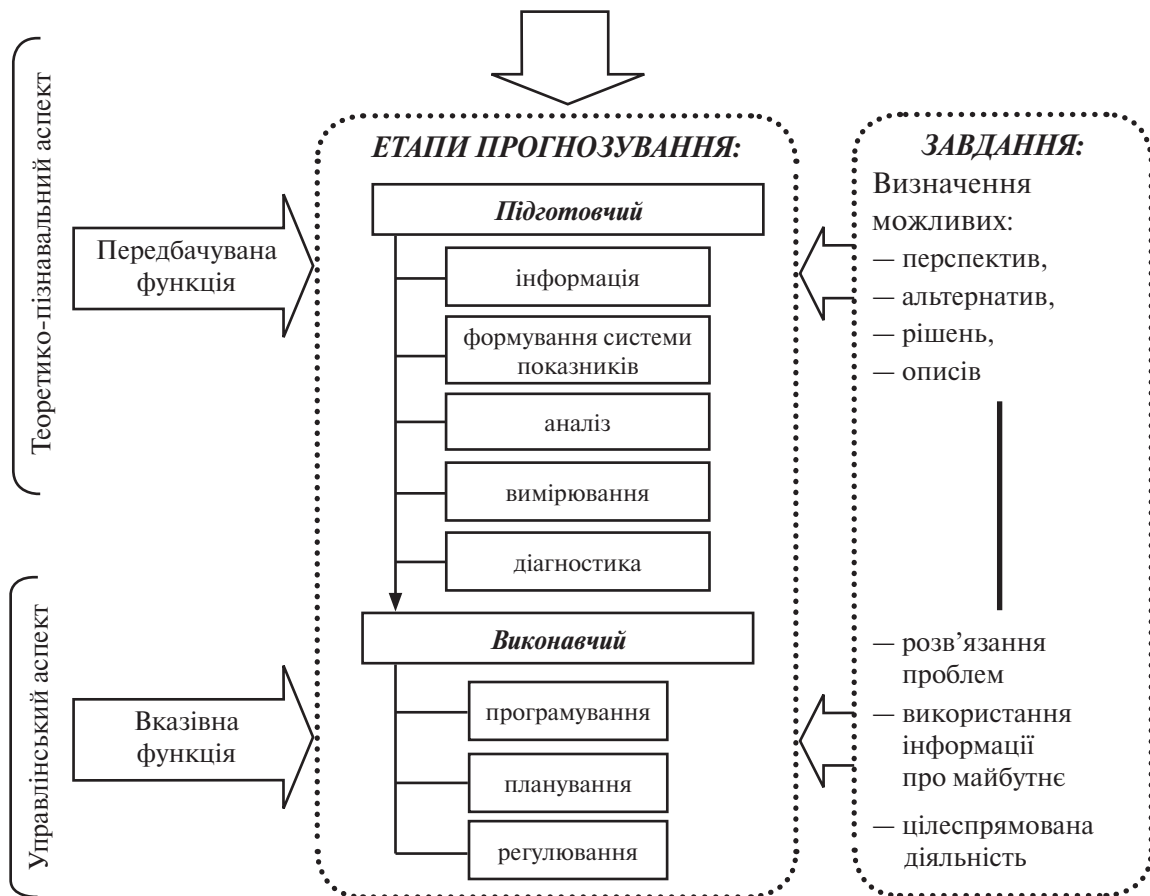
МЕТА — отримання науково обґрунтованих альтернатив забезпечення економічної безпеки регіонів на основі інформації щодо тенденцій зміни інтегрального показника регіональної економічної безпеки в часі і просторі

МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ:

- ✓ Інтуїтивні
- ✓ Аналітичні
- ✓ Статистичні

ПРИНЦИПИ ПРОГНОЗУВАННЯ:

- наукової обґрунтованості,
- системності, адекватності,
- альтернативності, цілеспрямованості

РЕЗУЛЬТАТ: забезпечення економічної безпеки регіонів в умовах децентралізації державного управління та мінливості економічних явищ

Рисунок 1 — Складові елементи методології прогнозування регіональної економічної безпеки (складено автором на основі [2; 4])

оцінок (метод аналізу ієрархії Т. Сааті), який відноситься до групи інтуїтивних методів і рекомендується для побудови ієрархії загроз економічної безпеки регіонів; результатом реалізації методу когнітивного моделювання є когнітивна карта впливу детермінантів (загроз) на регіональну економічну безпеку, яка дозволяє систематизувати знання про фактори в їхньому взаємозв'язку і взаємодії. Треба відзначити статистичні

методи прогнозування, до яких нами віднесено групу методів багатовимірного статистичного моделювання: канонічний аналіз, кластерний аналіз, дискримінантний аналіз. Застосування саме методів багатовимірного статистичного моделювання обґрунтовано багатомірністю показника регіональної економічної безпеки.

Методологічна база прогнозування регіональної економічної безпеки містить такі принципи: наукової обґрунтованості, системності, адекватності, багатоваріантності (альтернативності), цілеспрямованості.

Етапи прогнозування нами наведено двома блоками (розроблено на основі [2]): підготовчий та виконавчий. Підготовчий блок складає теоретико-пізнавальний аспект і виконує передбачувану функцію, містить у собі такі етапи: інформація — формування вибірки даних про динаміку показників соціально-економічного розвитку регіонів за останні роки, їх стандартизація (нормалізація); формування системи показників здійснюється за допомогою методів багатовимірної статистики, у результаті чого буде побудовано моделі оцінки інтегрального показника регіональної економічної безпеки; етап аналізу передбачає вивчення й узагальнення одержаної інформації про динаміку інтегрального показника економічної безпеки регіонів, формування кластерів регіонів за ключовими індикаторами регіональної економічної безпеки; етап вимірювання передбачає вибір найкращих моделей та побудову моделей ідентифікації визначених груп (кластерів) регіонів; діагностика полягає в підготовці висновків і узагальнювального підсумку щодо наявного стану та рівня показника економічної безпеки регіонів із визначенням слабких місць — загроз. Прогнозування виступає заключним етапом підготовчого блоку і є підґрунтям здійснення функцій виконавчого блоку, які мають програмно-управлінський характер (розроблено на основі [2]): програмування — тобто розроблення програм забезпечення регіональної економічної безпеки; планування, що передбачає укладання планів здійснення заходів, передбачених затвердженою програмою; регулювання — внесення оперативних змін під час виконання програми.

Результат реалізації запропонованої методології прогнозування регіональної економічної безпеки ми вбачаємо у забезпеченні економічної безпеки регіонів в умовах децентралізації державного управління та мінливості економічних явищ.

Висновки. У результаті проведеного теоретичного дослідження щодо методології прогнозування взагалі та її адаптації до специфіки економічної безпеки на регіональному рівні побудовано структурно-логічну схему складових елементів методології прогнозування регіональної економічної безпеки. Запропонована структурно-логічна схема визначає мету прогнозування, а саме отримання науково обґрунтованих альтернатив забезпечення економічної безпеки регіонів на основі інформації щодо тенденцій зміни інтегрального показника регіональної економічної безпеки в часі і просторі. Специфіка категорії «економічна безпека» обґрунтовує доцільність застосування методів багатовимірної статистики для дослідження та прогнозного моделювання показника регіональної економічної безпеки. Реалізація запропонованої методології дозволить забезпечити рівень економічної безпеки регіонів в умовах децентралізації державного управління та мінливості економічних явищ, своєчасно виявляти загрози, ліквідувати або зменшувати їх наслідки. У подальших дослідженнях доцільним є представлення кожної складової запропонованої методології прогнозування регіональної економічної безпеки.

Список літератури / References

1. Геєць, В. М. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підручник / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. — Х. : ІНЖЕК, 2005. — 396 с.

Heiets, V. M., Klebanova, T. S. & Cherniak, O. I. (2005). *Modeli i metody sotsialno-ekonomichnoho prohnouzuvannia* [Models and methods of social and economic forecasting]. Kharkiv, INZhEK Publ., 396 p.

2. Присенко, Г. В. Прогнозування соціально-економічних процесів : навч. посіб. / Г. В. Присенко, Є. І. Равікович. — К. : КНЕУ, 2005. — 378 с.

Prysenko, H. V., Ravikovych, Ye. I. (2005). *Prohnouzuvannia sotsialno-ekonomichnykh protsesiv* [Forecasting of the socio-economic processes]. Kyiv, KNEU Publ., 378 p.

3. Макроекономічне прогнозування та його принципи. Національна економіка : навч. посіб. / [В. І. Мельникова, О. П. Мельникова, Т. В. Сідлярчук та ін.]. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 248 с

Melnykova, V. I., Melnykova, O. P., Sidliaruk, T. V. et al. (2012). *Makroekonomichne prohnouzuvannia ta yoho pryntsypy. Natsionalna ekonomika* [Macroeconomic Forecasting and its principles. National economy]. Kyiv, Tsentr uchbovoi literatury Publ., 248 p.

4. Іванова, Т. В. Особливості прогнозування макроекономічних показників країни з позицій забезпечення сталого розвитку [Електронний ресурс] / Т. В. Іванова // Економічний вісник Нац. техн. університету України «Київський політехнічний інститут». — 2015. — № 12. — С. 42–45. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2015_12_9.

Ivanova, T. V. (2015). *Osoblyvosti prohnouzuvannia makroekonomichnykh pokaznykiv krainy z pozytsii zabezpechennia staloho rozvytku* [Features of forecasting of macroeconomic indicators of the country from the standpoint of ensuring sustainable development]. *Ekonomichnyi visnyk Nats. tekhn. universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»* [Economic bulletin of National Technical University of Ukraine «Kyiv Politechnical Institute»], vol. 12, pp. 42–45. Available at : http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2015_12_9.

5. Боровиков, В. П. Прогнозирование в системе Statistica в среде Windows. Основы теории и интенсивная практика на компьютере : учеб. пособие / В. П. Боровиков, Г. И. Ивченко. — М. : Финансы и статистика, 2006. — 368 с.

Borovikov, V. P., Ivchenko G. I. (2006). *Prognozirovanie v sisteme Statistica v srede Windows. Osnovy teorii i intensivnaya praktika na kompiutere* [Forecasting in the system of statistika in the Windows environment. Basic theory and intensive practice on the computer]. Moscow, Finansy i Statistika Publ., 368 p.

6. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / [Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Черняк О. І. та ін.] ; за ред. В. М. Гейця. — Харків : ІНЖЕК, 2006. — 240 с.

Heiets, V. M., Kyzym, M. O., Klebanova, T. S., Cherniak, O. I. et al. (2006). *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo* [Modeling of economic security: state, region, enterprise]. Kharkiv, INZhEK Publ., 240 p.

7. Карпінський, Б. А. Індикатори фінансової безпеки в контексті збалансованості фінансової системи держави / Б. А. Карпінський // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр. — 2008. — Вип. 18.2. — С. 131–145.

Karpinskyi, B. A. (2008). *Indykatory finansovoyi bezpeky v konteksti zbalansovanosti finansovoyi systemy derzhavy* [Indicators of financial security in the context of balancing the financial system]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy* [Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University], vol. 18.2, pp. 131–145.

8. Головченко, О. М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки : монографія / О. М. Головченко. — Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2008. — 399 с.

Holovchenko, O. M. (2008). *Ekonomichna bezpeka rehionu v harantuvannia stabilnosti natsionalnoi ekonomiky* [Economic security of the region as a guarantee of stability of the national economy]. Odesa, Bukaiev Vadym Viktorovych Publ., 399 p.

9. Стеценко, С. П. Теоретичні аспекти дослідження економічної безпеки регіону на основі соціально-економічного моніторингу [Електронний ресурс] / С. П. Стеценко // Інвестиції: практика та досвід. — 2013. — № 23. — С. 121–123. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_23_28.

Stetsenko, S. P. (2013). *Teoretychni aspekty doslidzhennia ekonomichnoyi bezpeky rehionu na osnovi sotsialno-ekonomichnoho monitorynhu* [Theoretical aspects of the study of the economic security of the region on the basis of socio-economic monitoring]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience], vol. 23, pp. 121–123. Available at : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_23_28.

10. Пономаренко, В. С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование : монография / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова. — Х. : ИНЖЭК, 2004. — 364 с.

Ponomarenko, V. (2004). *Ekonomicheskaja bezopasnost' regiona: analiz, ocenka, prognozirovaniye* [Economic safety of the region: analysis, evaluation, prediction]. Kharkov, INZHEK Publ., 364 p.

11. Сухоруков, А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України : монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. — К. : НІСД, 2012. — 368 с.

Sukhorukov, A. I., Kharazishvili, Y. M. (2012). *Modeliuvannia ta prohnozuvannia sotsialnoekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy: monohrafiia* [Modeling and forecasting of socio-economic development of Ukrainian regions]. Kyiv, NISD Publ., 368 p.

12. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. / Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська, О. В. Вознюк [та ін.] ; за ред. Д. В. Чернілевського. — вид. 3-є, перероблене. — Вінниця : Вид-во АМСКП, 2012. — 364 с.

Chernilevskiy, D. V., Antonova, O. Ye., Baranovska, L. V., Vozniuk, O. V. et al. (2012). *Metodolohiia naukovoї diialnosti* [Methodology of scientific activity]. Vinnytsia, AMSKP Publ., 364 p. [in Ukr.].

Цель. Целью исследования является систематизация и обоснование составляющих элементов методологии прогнозирования региональной экономической безопасности.

Методы. Теоретической базой исследования выступают результаты исследований зарубежных и отечественных ученых. Для достижения поставленной цели были использованы такие методы исследования, как системный подход, структурно-логический анализ, метод анализа и синтеза, приемы логического обобщения.

Результаты. Определены основные принципы, функции, методы и этапы построения прогнозной модели региональной экономической безопасности. Полученные результаты представлены в виде структурно-логической схемы составных элементов методологии прогнозирования экономической безопасности регионов.

Ключевые слова: региональная экономическая безопасность, методология, прогнозирование, методы, принципы, задачи, этапы прогнозирования.

Objective. The objective of this study is systematization and substantiation of the constituent elements of the methodology of regional economic security forecasting.

Methods. The achievements of foreign and native scientists are the theoretical basis of the research. To achieve this goal, the following research methods are used: systematic approach, structural and logical analysis, method of analysis and synthesis, techniques of logical generalization.

Results. As a result of the conducted scientific research, the main principles, functions, methods and stages of construction of the forecast model of regional economic security are determined. The obtained results are presented in the form of a structural and logical

scheme of constituent elements of the methodology of the economic security of the regions forecasting.

Key words: *regional economic security, methodology, forecasting, methods, principles, tasks, stages of forecasting.*

Надійшла до редакції 12.09.2017

УДК 339:138

Карабаза І. А.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: karabaza@donnuet.edu.ua

**Е-МАРКЕТИНГ: ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ БІЗНЕСУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ КІЛЬКОСТІ
ІНТЕРНЕТ-КОРИСТУВАЧІВ**

UDC 339:138

Karabaza I. A.,
PhD in Economics
sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: karabaza@donnuet.edu.ua

**E-MARKETING: IMPACT ON BUSINESS EFFICIENCY
IN CONTEXT OF GLOBAL GROWTH OF THE INTERNET
USERS NUMBER**

Мета. *Мета статті — обґрунтувати вплив е-маркетингу на ефективність бізнесу в умовах глобального зростання кількості інтернет-користувачів.*

Методи. *У процесі дослідження використано методи аналізу (для вивчення поширення інтернет-користувачів у розрізі регіонів світу), порівняння (для визначення можливих регіонів-лідерів за зростанням електронних продажів), абстрактно-логічний (для узагальнення впливу е-маркетингу виробників на ефективність їхнього бізнесу).*

Результати. *Встановлено, що кількість Інтернет-користувачів станом на кінець першого кварталу 2017 року складає 50 % усього населення планети, найбільший приріст користувачів Інтернету протягом 2000–2017 рр. спостерігався за такими регіонами, як Африка, країни Близького Сходу та Азія; з'ясовано, що найбільша частка Інтернет-користувачів у чисельності населення країн регіону припадає на країни Північної Америки, Європи, Австралії та Океанії, і прогнозовано, що у найближче десятиліття велика частина роздрібної торгівлі у європейському, північноамериканському та австралійському регіонах стане електронною; визначено наслідки поширення е-маркетингу, які сприяють ефективності ведення бізнесу та ті, які збільшують ризики зниження ефективності бізнесової діяльності.*

Ключові слова: *е-маркетинг, Інтернет-користувачі, світовий ринок, електронна торгівля, Інтернет, управлінський процес.*

© І. А. Карабаза, 2017